

Nr 26.

Ankom till riksdagens kansli den 12 mars 1936 kl. 5 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckta motioner om skärpning av utskyldsstrecket såsom villkor för kommunal rösträtt m. m.

Konstitutionsutskottet har till behandling i ett sammanhang förehaft *dels* motionen nr 287 i andra kammaren av herr *Bengtsson* i Kullen, *dels ock de* likalydande motionerna nr 171 i första kammaren av herr *Bagge m. fl.* och nr 519 i andra kammaren av herr *Lundquist m. fl.*, i vad sistnämnda motioner avse annat än skärpning av utskyldsstrecket som villkor för valbarhet till kommunala förtroendeuppdrag.

I motionen II: 287 hemställes, »att riksdagen för sin del, efter av vederbörande utskott närmare utformat förslag, måtte besluta dels sådan ändring av 11 § i 1930 års lag om kommunalstyrelse på landet, att rättighet att deltaga i kommunalstämmas överläggningar och beslut icke må utövas av den, som häftar för utskylder till kommunen, vilka förfallit till betalning under något av de tre sistförflutna kalenderåren, dels också motsvarande ändring i övriga kommunalförfattningar».

I motionerna I: 171 och II: 519 hemställes, i vad de nu göras till föremål för behandling, »att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t begära en samtidig utredning dels angående skärpning av skattestrecket för kommunal rösträtt, varvid dock undantag från skattevillkoren borde göras för vissa oförskyllt skatteförsumliga, — — — dels angående förlust av rösträtt och valbarhet i fall av flagrant falskdeklaration, samt att Kungl. Maj:t måtte för riksdagen skyndsammast framlägga de förslag, vartill utredningen kan giva anledning».

Beträffande motiveringen för de i motionerna framställda förslagen får utskottet hänvisa till vederbörande motioner.

Gällande bestämmelser angående utskyldsstrecket såsom rösträttsvillkor vid de kommunala valen härleda sig från 1918 års urtima riksdag och innebära, att kommunal rösträtt ej kan utövas av den, som i avseende å honom påförda utskylder till kommunen, vilka förfallit till betalning under de tre sistförflutna kalenderåren, häftar för utskylder för flera än två av dessa. Frågan om skärpning av denna regel har efter år 1918 vid upprepade tillfällen i anledning av väckta motioner varit föremål för riksdagens bedömande. Riksdagen har härvid alltid avvisat förslagen i ämnet.

I motionen II: 287 föreslås en sådan skärpning av det kommunala utskyldsstrecket, att fullgjord skattebetalning till kommunen under de tre sistförflutna kalenderåren göres till undantagslöst villkor för utövandet av kommunal rösträtt. Införandet av en dylik bestämmelse skulle emellertid innebära ett väsentligt avsteg från en av de grundvalar, på vilka författningsreformen från åren 1918—1921 vilar, nämligen från principen om allmän rösträtt oberoende av ekonomiska kvalifikationer. Oförvållad oförmåga att fullgöra skattskyldighet bör ej medföra förlust av den kommunala rösträtten.

I motionerna I: 171 och II: 519 göres visserligen icke kravet på fullgjord skattebetalning till kommunen till undantagslöst villkor för utövandet av kommunal rösträtt. Men de vägar, som av motionärerna anvisats för ett särskiljande av de fall, då bristande vilja, och de fall, då oförvållad oförmåga varit anledningen till försummelse i frågan om skattebetalning, äro enligt utskottets mening icke mera framkomliga än de utvägar, som vid tidigare tillfällen prövats och befunnits oframkomliga. En uppdelning på antytt sätt av dem, som icke betalat sin skatt, torde såsom en år 1918 verkställd, ingående utredning i ämnet giver vid handen, vara praktiskt ogenomförbar. Utskottet kan därför icke tillstyrka skärpningen av utskyldsstrecket såsom rösträttsvillkor.

I motionerna I: 171 och II: 519 föreslås vidare, bl. a., att den som genom lagakraftvunnen dom fällts för falskdeklaration skall diskvalificeras från rätten att rösta vid efterföljande kommunala val m. m. Utan att ingå på frågan om det rättmätiga i en dylik bestämmelse vill utskottet erinra, att rösträttens begränsning i samband med straffdom redan är i lagen reglerad genom hänvisningen till påföljdsföreskrifterna i 2 kap. 19 § strafflagen. Om nu skulle särskilt stadgas röstbegränsning i följd av fällande dom för falskdeklaration, skulle detta innebära, att påföljdsbegreppet enligt 2 kap. 19 § strafflagen utvidgades utan ändring av strafflag eller att två påföljdsbegrepp infördes, det ena straffrättsligt med viss tidsbegränsning, det andra kommunalrättsligt utan sådan begränsning. Utskottet finner frågan om dylik påföljd till straffdom för falskdeklaration väsentligen vara en straffrättslig fråga, som faller utanför konstitutionsutskottets behörighet.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet, som kommer att avgiva särskilt utlåtande över motionerna I: 171 och II: 519, i vad de icke nu gjorts till föremål för behandling, hemställa,

1) att motionen II: 287 icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda;

2) att motionerna I: 171 och II: 519, i vad de avse annat än skärpning av utskyldsstrecket som villkor för valbar-

het till kommunala förtroendeuppdrag, icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 12 mars 1936.

På konstitutionsutskottets vägnar:

C. A. REUTERSKIÖLD.

Närvarande: Herrar Reuterskiöld, Oscar Gottfrid Karlsson, Bergman, Sandegård, David Pettersson, Källman, Carl Lindmark*, Rydberg*, Hagström, Anders Andersson*, Pehrsson i Göteborg, Persson i Trången, Andersson i Igelboda*, Fast, Olsson i Mora, Vougt, Ewald Lindmark, Lundqvist, Nordström i Torsby samt Nilsson i Göteborg.*

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservationer:

1) a) av herrar Reuterskiöld, David Pettersson, Carl Lindmark, Rydberg, Hagström, Pehrsson i Göteborg, Persson i Trången, Ewald Lindmark och Lundqvist, som ansett *dels* att utskottets motivering fr. o. m. orden »I motionerna I: 171 och II: 519 göres» t. o. m. orden »såsom rösträttsvillkor» bör utgå och ersättas av följande:

»Beträffande motionerna I: 171 och II: 519 i vad de avse skärpning av utskyldsstrecket såsom rösträttsvillkor får utskottet erinra att, då frågan om fullgjord skattebetalning under tre år som rösträttsvillkor 1918 behandlades, spörsmålet om undantag för dem, som ville, men ej kunde betala, utretts av en kommitté, vilken uppvisade att ett särskiljande av denna kategori av s. k. ofrivilliga skattesolkare knappast kunde med full objektivitet och bevarad opartiskhet ske i samband med röstlängdens upprättande och justering. Även om denna utredning må anses fortfarande äga full beviskraft, kan densamma dock icke gälla för det fall, att prövningen äger rum alldeles oberoende av röstlängdens uppgörande och oberoende av frågan om rösträtt eller icke rösträtt. Redan enligt nu gällande kommunallagar torde ett efterskänkande av påförda utskylder i ömmande fall i regel ske under senare delen av året alltså långt före granskningen och justeringen av röstlängden i juni och juli följande år. Det synes därför möjligt att i anslutning härtill låta prövningen av oförvällat häftande ske även i större omfattning, om så skulle påkallas. En utredning rörande härför erforderliga ändringar i gällande lagtexter torde knappast kräva någon längre tid, men kan icke av utskottet under sittande riksdag verkställas. Utskottet anser att, med denna begränsning, det föreslagna rösträttsvillkoret är väl grundat, alldeles oavsett frågan om effektivisering av indrivningsförfarandet, då ett rösträttsvillkor om fullgjord skatteplikt icke har till syfte att underlätta eller påskynda indrivningen»,

dels ock att utskottets kläm under punkten 2 bör erhålla följande lydelse:

»att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t begära utredning angående införande av fullgjord betalning under tre år av påförd skatt till kommunen såsom kommunalt rösträttsvillkor under förutsättning att samtidigt införas bestämmelser varigenom de, som oförvällat häfta för skatten, må erhålla befrielse eller uppskov, med den verkan att häftandet upphör, och att prövningen härav icke sker i samband med prövningen av rösträtt och röstlängd.»

b) av herrar *Reuterskiöld* och *Persson* i Trången, som därjämte gjort följande uttalande:

»Då borgerlig enighet ej kunnat uppnås vare sig i fråga om tre års fullgjord skattebetalning som villkor, med vissa begränsningar, för kommunal rösträtt eller i fråga om gemensam rösträttsålder av 23 år vid alla val, hava förutsättningar saknats för yrkande om utredning av båda dessa frågor i ett sammanhang. Under sådana förhållanden hava vi desto hellre i nu föreliggande fråga medverkat till närmast förestående reservation, som densamma i allt väsentligt överensstämmer med de yrkanden, vilka tidigare framförts i motioner från bondeförbundets sida utan att då vinna något stöd.»

2) av herrar *David Pettersson*, *Carl Lindmark*, *Rydberg*, *Hagström*, *Pehrsson* i Göteborg, *Ewald Lindmark* och *Lundqvist* beträffande motionen II: 287.

3) av herr *Lundqvist*, som utöver vad som anförts i de under 1) och 2) av honom biträdda reservationer anført följande:

»Då frågorna om fullgjord skatteplikt och om ärligen fullgjord deklara-tionsplikt såsom villkor för kommunal rösträtt och valbarhet bägge hänföra sig till vad man brukar kalla ordentlighetsstreck, i det att bägge beröra uppfyllandet av laga skattskyldighet, finnes enligt min mening emellan dem det organiska samband, som gör det från enhetssynpunkt ändamålsenligt, att de behandlas i ett sammanhang. Fastän frågan om förlust av viss tids rösträtt och valbarhet såsom påföljd vid flagrant falskdeklaration även måste regleras av strafflagen — något som motionärerna ej haft anledning att särskilt beröra —, tilldrager den sig dock större principiellt intresse från kommunalrättslig än straffrättslig synpunkt, vadan det synes, som om konstitutionsutskottet såsom beredningsorgan i förstnämnda frågor ej bort vara förhindrat till ett principuttalande i sak, detta så mycket mindre, som här blott begärts en skrivelse angående utredning av ordentlighetsstrecket i olika hänseenden. Denna utredning skulle enligt min uppfattning bliva ofullständig, om däri ej även inbegripas de flagranta fall av illojalitet mot kommunernas skatteintressen, varom här kan vara fråga. De rent straffrättsliga spörsmålen kunna tids nog efter verkställd utredning behandlas av riksdagen i vederbörlig ordning. Då konstitutionsutskottets majoritet emellertid ansett utskottet icke behörigt i vad motionerna nr I: 171 och II: 519 röra falskdeklaration, vill jag i sakens läge och med hänvisning till denna deklaration avstå från att nu framställa något yrkande i förevarande ämne.»